

Bir Sanatsal Performansta Kilin Kullanılması

The Use of Clay in an Artistic Performance

ÖZET

Sanatsal bir performansta kilin kullanılması, geleneksel sınırları aşan yaratıcı bir ifade biçimidir. Kil, sanatçılar için özgün bir malzeme olarak, izleyicilere görsel ve duygusal olarak zengin bir deneyim sunmak için kullanılır. Bu tür performanslar, kilin şekillendirme ve dönüşüm süreçlerini canlı bir izleyici kitlesi önünde sergileyerek sanatçının yaratımın doğasını keşfetmesine ve izleyicilerin yaratıcılığın anlık doğasına tanıklık etmelerine olanak tanır. Sanatsal kil performansları, izleyicilere kilin dönüşümünü anlamalarını ve interaktif bir deneyimlemeyi sağlar. Sanatçılar, kilin plastik doğasını vurgulayarak görsel olarak çarpıcı ve etkileyici bir ortam yaratırlar. Aynı zamanda, kilin formunun, duygunun ve hatta belirlenen temanın ya da öykünün bir ifadesi olarak nasıl kullanılabileceğini gösterirler. Kil, performans sanatıyla birleştiğinde, izleyicilere yaratıcı sürecin bir parçası olma fırsatı sunar. Bazı performanslar izleyicilere kil ile etkileşimde bulunma şansı verir, böylece katılımcılar da kendi yaratıcılıklarını serbest bırakabilirler. Bu, sanatın sadece izlemekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda katılmak ve deneyimlemekle de ilgili olduğunu vurgular. İzleyiciler, kilin dönüşümünü canlı olarak gözlemleyerek ve hatta katılarak sanatın yaratım sürecine daha yakından bağlanırlar. Bu tür performanslar, sanatın anlamını derinleştirir ve izleyicileri interaktif yaratıcı eylemlerin bir paydaşı haline getirir. Bu çalışmada, bir sanatsal performansta kilin kullanılmasının, sıradan bir sergi deneyimini aşan doyurucu estetik bir yaşantı sunduğuna ilişkin bir değerlendirme ve çeşitli sanatçıların kil ile yapmış oldukları performanslardan örnekler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kil, Sanat, Sanatçı, Performans, İzleyici.

ABSTRACT

The use of clay in an artistic performance is a creative expression beyond traditional boundaries. clay, as a unique medium for artists, is utilized to provide viewers with a visually and emotionally enriching experience. Such performances exhibit the process of shaping and transforming clay in front of a live audience, enabling artists to explore the essence of creation and allowing viewers to witness the spontaneity of creativity. Artistic clay performances enable viewers to understand the transformation of clay and engage in an interactive experience. Artists create visually striking and impactful environments by emphasizing the malleable nature of clay. Additionally, they demonstrate how clay's form can serve as an expression of emotion, theme, or narrative. When clay merges with performance art, it offers viewers an opportunity to become a part of the creative process. Some performances allow viewers to interact with clay, empowering participants to unleash their creativity. This underscores that art is not limited to observation alone; it also involves participation and experience. Viewers establish a deeper connection with the artistic process by observing the live transformation of clay and even participating in it. Such performances enhance the meaning of art and make viewers participants in interactive creative endeavors. In this study, an assessment is provided regarding the use of clay in an artistic performance, highlighting that it offers a fulfilling aesthetic experience that transcends a typical exhibition, and includes examples from various artists who have used clay in their performances.

Keywords: Clay, Art, Artist, Performance, Audience.

GİRİŞ

Kil, binlerce yıldır sanatın vazgeçilmez bir malzemesi olmuştur. Ancak son dönemlerde, kil sanatçıların geleneksel sınırları aşarak yeni bir yaratıcı ifade biçimi olarak kullanılmasıyla büyük bir dikkat çekmektedir. Bu, kilin sadece heykeltıraşlık veya seramik sanatıyla sınırlı olmadığını, aynı zamanda canlı performansların merkezine yerleştirildiği ve izleyicilerin yaratıcılığına katılım sağladığı sanatsal bir deneyim haline geldiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, kilin sanatsal performanslardaki çığır açan rolünü incelemek için bir araştırma ve analiz sunulmaktadır. Kilin yaratıcı ifadeye nasıl bir boyut kazandırdığını, izleyicilere nasıl görsel ve duygusal bir deneyim sunduğunu ve sanatçıların yaratım sürecini nasıl yeniden tanımladığını açıklamaktadır.

Sanatsal kil performansları, kilin şekillendirme ve dönüşüm süreçlerini canlı bir izleyici kitlesi önünde sergileyerek sanatçının yaratımın doğasını keşfetmesine olanak tanır. Sanatçılar, kilin plastik doğasını vurgulayarak görsel olarak çarpıcı ve etkileyici bir ortam yaratırlar. Aynı zamanda, kilin formunun, duygunun ve hatta belirlenen

Caner Yedikardeş¹

How to Cite This Article

Yedikardeş, C. (2023). "Bir Sanatsal Performansta Kilin Kullanılması" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:118; pp:9915-9923. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.74211>

Arrival: 15 September 2023

Published: 31 December 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Doç., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Seramik Bölümü, Ankara, Türkiye. ORCID: 0000-0002-6597-5023

temanın bir ifadesi olarak nasıl kullanılabileceğini gösterirler. Bu, izleyicilere kilin dönüşümünü anlama fırsatı sunar.

Örneklerle şekillenen bu çalışmada, çeşitli sanatçıların kil kullanarak gerçekleştirdiği performanslardan görseller bulunmaktadır. Bu bahse konu performans örnekleri, kilin sanatsal performanslarda nasıl kullanılabileceği konusunda somut örnekler sunmayı ve bu tür performansların izleyiciler üzerindeki etkisini göstermeyi amaçlamaktadır. Dünya çapında tanınmış isimlerden bazılarının performans örnekleri yeni deneysel çalışmaları, yenilik arayışlarını da teşvik edebilir niteliktedir.

Ayrıca, kilin yapısı ve teknik özellikleri de sanatsal ifade biçimleri nasıl geliştirilebilir bununla ilgili de çok yönlü bir detaylandırma önerileri sunulmaktadır. Örneğin kilin reolojisi², şekillendirme, dekore etme, aynı türden ya da başkaca malzemelerle karışık teknik bağlamında ilişkilendirme, kurutma-pişirme süreçleri ve farklı kil ve engop³ türleri, performans sanatında nasıl kullanılabileceğini anlamamıza yardımcı olabileceği düşünülen bilimsel ve teknik bir anlayış sunmaktadır.

Bu çalışma performans sanatları alanındaki kil kullanımına dair gelecekteki potansiyel önerilere de odaklanacaktır. Kilin sanatsal performanslardaki rolünün daha da derinleştirilmesi ve geliştirilmesi için hangi yolların izlenmesi gerektiği konusunda esin verebilir.

Tüm yönleriyle kilin sanatsal performanslarda yaratıcı bir ifade biçimi olarak nasıl kullanıldığını ve izleyicilere nasıl zengin bir deneyim sunduğunu açıklayarak, sanat dünyasının evrilen yüzünü gözler önüne sermektedir. Kilin, sanatın sınırlarını zorlamaya ve yeni yaratıcı ufuklar açmaya devam eden bir malzeme olarak önemini vurgulamaktadır.

Geleceğe dönük olarak, kilin sanatsal performanslardaki rolünü daha da derinleştirmek ve geliştirmek için birçok potansiyel öneri vardır. Sanatçılar, kilin sesle, ışıkla veya diğer medya ile nasıl etkileşime girebileceğini keşfedebilirler. Ayrıca, kilin performansın hikâyesini veya temasını nasıl güçlendirebileceğini düşünmek de önemlidir. Bu bağlamda, yeni teknolojiler, yeni medya ve dijital sanat ile kilin entegrasyonu da gelecekte daha fazla keşfedilebilir bir alan olabilir. Dahası kilin sanatsal performanslardaki rolü, sanatın daima evrilen doğasını ve yaratıcı ifade biçimlerinin sınırlarını tanımlayan bir örnektir. Kil, sanatçılara ve izleyicilere eşsiz bir deneyim sunar ve sanatsal performansların yaratıcı potansiyelini sınırlamadan genişletir. Bu malzemenin teknik ve estetik özellikleri, bilim ve sanat dünyasında sürekli olarak geliştirilebilir bir kaynak olarak varlığını sürdürmektedir.

Sanatsal Performansta Kilin Kullanılmasına Yönelik Örnek Çalışmalar

Sanatsal performanslar, geleneksel malzemelerin ve tekniklerin ötesine geçerek sanat dünyasını sınırları olmayan bir deneyime dönüştürebilir. Kil, bu deneyimin önemli bir parçası haline gelmiştir ve sanatçıların sınırları zorlayarak yeni ifade biçimleri ve estetik deneyimler yaratmalarına olanak tanımıştır.

Kilin sanatsal performanslardaki çığır açan rolünü daha iyi anlamak için bazı örnekleri incelemek faydalı olacaktır. Dünya çapında tanınmış sanatçılar, kilin plastikliğini ve dönüşebilirliğini kullanarak olağanüstü performanslar sergilemiştir. Örneğin, Miquel Barceló ve Josef Nadj'ın "Paso Doble" adlı performansı, kilin canlı bir izleyici kitlesi önünde nasıl şekillendirilebileceğini ve nasıl çarpıcı bir görsel deneyim yaratabileceğini göstermektedir. Bu performans, kilin sadece bir malzeme değil, aynı zamanda canlı bir ifade biçimi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca William Cobbing, Anna Paphanasiou ve Mutlu Başkaya performans örnekleri de benzer nitelikte interaktif bir sanatsal deneyimlemenin göstergesidir.

Miquel Barcelo

İspanyol sanatçı Miquel Barceló, Fransız ressam ve düşünür Jean Dubuffet tarafından kalıcı bir şekilde etkilendi. Choreographer Josef Nadj ile birlikte, Fondation Beyeler'de canlı bir performansta geçici ve göz alıcı bir kil eseri olan "Paso Doble"ı oluşturmuştur. Takım elbise giyen ve sonsuz bir enerjiyle donanmış olan Barceló, Fondation Beyeler'de Paso Doble'ı yaratmak için Yugoslav dansçı ve koreograf Josef Nadj ile işbirliği yapmıştır (URL 4).

² Malzemelerin deformasyon ve akış özellikleri ile ilgili bir kavramdır. Genel anlamda tüm malzemeleri kapsar. Momentum ve enerji ile ilgili akış ve deformasyon prosesleriyle yakından bağlantılı olduğu için, mekanik bilimi ile de ilişki içindedir. Reolojinin amacı, malzemelerin özellikleri arasındaki ilişkiyi anlamayı sağlamaktır.

³ Kil bazlı ve sır ile bünye arasına uygulanan, sıvı, uygulama şekline göre seramik ürünün yüzeyinin rengini değiştiren, ürüne bazı dekoratif değerler katan renkli bir kil tabakası olarak tanımlanan seramik çamurudur.

Görsel 1, 2, 3. Borceló'nun "Paso Doble" Performansı (URL 3).

Barceló'yu, İspanya'daki Santa Maria de Palma Katedrali'nde yaptığı devasa pişmiş ve sırlanmış kil müdahalesinden hatırlanabilir; burada, İsa'nın 5.000 kişiyi doyurmasıyla ilgili müjde mucizesine gönderme yapan 300 metrekarelik bir duvar seramiği yaratmıştır. Çalışma, eşit derecede hayranlık ve korku karışımıdır. Nitekim genel bir bakışla da ifade edilirse, kilise, katedral, şapel gibi mabet yapılar bu ikili duyguyu yaşatabilmektedir.

Paso Doble'da bu ikiliğin bir kısmını görebilirsiniz. Nadj ve Barceló ham kilden yapılmış bir duvarın arkasından çıkıyorlar ve onun önünde yine ham kilden kalın bir zemin üzerinde duruyorlar. Kendi vücutlarının yanı sıra bazı aletleri de kullanarak hem duvarı hem de zemini hem düşünölmüş hem de şiddetli bir şekilde manipüle ediyorlar. Bir noktada ham kil gibi maskeler takıyorlar ve performansın bir parçası olarak bunları şekillendiriyorlar.

William Cobbing

Amsterdam'daki Central St Martins De ateliers sanatçı enstitüsünde heykel eğitimi alan Cobbing'in sanat pratiğinin odak noktası heykellerinde, enstalasyonlarında, videolarında ve performanslarında kullanılan kildir. Kilin demokratik ve erişilebilir olduğunu düşünmektedir. Ona göre ucuz ve manipüle edilmesi kolay, ancak elbette onunla daha karmaşık bir şekilde çalışmanın potansiyeli sonsuz. Örneğin bir performansında kafasının içinde bulunduğu kili parçaladığında, tuhaf bir sakinlik hissi verdiği söylenmektedir. Tekrarlanan eylem tedavi edici hissettirmektedir ancak gizli katmanlar açığa çıktığında tehdit edici olarak da görölmektedir. Cobbing, başını kaplayan kil topunun bir katmanını bir telle keserken renkler birer engop olarak akmaktadır (Görsel 4). Bunu da rahatsız edici ve yatıştırıcı bulduğunu ifade edilmektedir.

Görsel 4. Cobbing Performansı, (URL 5).

William Cobbing, başını kaplayan kil top tabakasını bir tel ile kesmektedir (Görsel 4). Cobbing bu olasılıkları iyi araştırıyor. Kil heykellerin tarihinin ışığında, kili esas olarak statik ve bir güzellik ve kullanılabilirlik nesnesi olarak gördük. Eserlerinde malzeme, birçok katmanını, çağrışımını ve anlamını ortaya çıkarmak için irdeleniyor. Çalışmaları sıklıkla entropi⁴ fikrini araştırıyor. “Benim için entropi, maddeselliğin çözülmesiyle, statik bir nesnenin sonunda nasıl aşındığı ya da bozunduğuyla ve bunu bir tür zamansal maddesellik olarak kucaklamakla ilgilidir. Dolayısıyla videolarımda kil sürekli akış halinde, performanslar döngü halinde ve nihai bir çözüme ulaşılabileceğine dair hiçbir his yok” şeklinde ifade etmektedir. 2020'de ise The Princesshof'ta düzenlenen Human After All grup sergisine katılan sanatçı Hollanda'nın Leeuwarden kentindeki Ulusal Seramik Müzesinde yer almıştır.

Görsel 5. Haptic Loop serisinden bir çalışma, 2019 (URL 5).

Kil ile insan vücudu arasındaki ilişki de Cobbing için bir tartışma konusu oldu ve gelecek sergide enstalasyonu bu düşünce üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ona göre, “Gösterinin amacı kilin bedenle nasıl bağlantı kurduğunu ve insan ilişkilerinin kil aracılığıyla nasıl ifade edilebileceğini düşündürmektir. Kurulumum, kil maskeleri ve vücut uzantılarıyla performans sergileyen insanların çeşitli videolarını ve amorf kile gömülmüş el kalıplarından oluşan Haptic Loop serisinden bir seçkiyi içerecek” (URL 5).

Cobbing, 2019'da solo Haptic Loop'unu Londra'daki The Cooke Latham Gallery'de düzenledi. Alçı, kil ve bronzdan dört heykel (üç tanesi tavandan sarkıyordu), üç video enstalasyonu ve bir dizi seramik levha vardı. Gelecek sergide karantina sırasında yapılan yeni çalışmalar yer alacak. "Bunlar arasında, bir tür renkli topakçığın dışarı atılması için kil yüzeyinin kesilerek açılması da var. Benzersiz bir şekilde, bunların hepsi ayrı ayrı yapıldı, bu yüzden kil ile performansımı videoya çekmek için kamerayı kurdum. Karantina beni dikkat dağınıcı

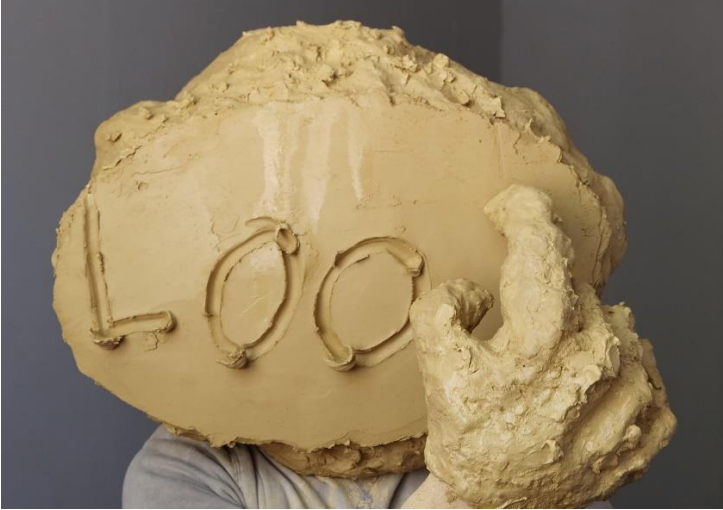
⁴ Entropi kavramını 1854 yılında ilk kez kullanan Benjamin Thompson'dur. Ancak, entropi yasasından Hermann von Helmholtz 1856 yılında söz etmiştir (Taslaman, 2003: 8). İşe dönüştürülemeyen enerji miktarının ölçümü anlamında ise Alman fizikçi Rudolf Clausius kullanmıştır. Ancak, bağlanabileceği ilke 1827 yılında bir buharlı motorun nasıl çalıştığını anlamaya çalışan Fransız subayı Sadi Carnot tarafından ortaya çıkarılmıştır (Rifkin ve Howard, 2003: 39). Bu yasanın özü, her şeyin sonlu olduğu, kendi sonunu hazırladığı ve zamanla tükendiği anlayışıdır. Bu anlayış tarihin başından bu yana bilinmektedir. Yunanlılar, tarihi sürekli bir bozulma süreci olarak görürlerdi. Romalı Horace'ın “Zaman, dünyanın değerini düşürür,” sözü bu görüşe uygundur (Bury, 1932: 11). Bu düşünür bilmeden entropi yasasının özünü dile getiriyordu: Madde ve enerji yalnızca tek yönlü değişir; “yaralanabilirlerden yararlanılamayana, geçerliden geçersiz ve düzenliden düzensize doğru” (Rifkin ve Howard, 2003: 12). Entropi yasası “tüm evrende her şeyin bir yapı ve değer ile başladığını ve değiştirilemez biçimde rasgele kaos ve tükenme doğrultusunda gittiğini söyler. Entropi yasasına göre, evren veya dünya üzerinde bir yerde bir düzen... yaratıldığında, bu, kuşatan çevrede daha büyük bir düzensizliğe sebebiyet verme pahasına yapılır” (Rifkin ve Howard, 2003: 16).

unsurları ve şüpheleri ortadan kaldırmaya ve böylece işime uygun olana, işin merkezinde olana odaklanmaya yönelttiğinden, bu duyguların daha yoğun olduğunu hissediyorum” şeklinde açıklamaktadır (URL 5).

Görsel 6. Uzun Mesafe, adlı performans, 2018 (URL 5).

Kil, sanatını izleyiciyle ilişkilendirilebilir hale getiriyorsa, performans yönü de onu sevimli kılıyor. Cobbing'in en popüler eserlerinden ikisi olan Uzun Mesafe ve Öpücük 2, doğası gereği dramatiktir ve konuları, sosyal mesafe zamanlarında daha fazla yankı uyandırır. Sanatçı, bu çalışmalarla ilgili şunları söylüyor: “ İki figürün sosyal mesafeli olması nedeniyle özellikle Uzun Mesafe biraz ilgi gördü. Aralarında iki metre mesafe var. Temas ve iletişim arzusunun yanı sıra yabancılaşma da var. Bu çalışmanın bir yönü, fiziksel ve psikolojik mesafenin belirsiz olabilmesi, bu figürlerin fiziksel olarak birbirine bağlı olması, ancak onları birbirine bağlayan dalgalı kil protezinin sürekli olarak manipüle edilmesiyle oluşan bir tür arafta sıkışıp kalmasıdır. Öpücük 2 iki figürün yakın olduğu daha geleneksel bir koreografidir. Ancak kafaları kile batırılmış olduğundan etkileşim engelleniyor ama aynı zamanda kil tarafından duygusalı artırılıyor ve bu his, çekim ve itmenin huzursuz bir karışımı haline geliyor.

Görsel 7. Cobbing Performansı (URL 5).

Sanatçı William Cobbing kilden bir kafanın içinde performans sergilemesi izleyiciye eğlenceli görünse de, bir kil yığınının içinde performans sergilemek kolay bir egzersiz gibi görünmemektedir. Ancak Cobbing bu konuda çok fazla ayrıntı paylaşmamaktadır: “Korkarım kil kafanın çalışma sürecini açıklayamam, bunların bir gizemi olmalı, değil mi? Çok ağır olduklarını, klostrifobi hissi verdiklerini ve nefes almanın zor olabileceğini söylemek yeterli. Ancak bu, performans sırasında garip bir şekilde sakinleştirici bir etki yaratıyor, dokunma duyusu görme ve duyma duyularının yerini alıyor ve garip bir şekilde içe dönük ve meditasyona dönüşebiliyor bir duygu veriyor, düşüncelerimi, kalp atışlarımı ve nefes alışverişimi çok daha keskin bir şekilde hissediyorum.” şeklinde kil ile kurduğu bağı ifade etmektedir. Videolar aracılığıyla kayıt altına aldığı bu ve benzeri performanslarını , herhangi bir efekt veya simülasyon olmadan gerçek eylemleri içermektedir. Kendisinin ifadesiyle “Amaç, dijital dünyanın giderek yabancılaştığı bir şey olan malzeme ve dokunuşla gerçek bir etkileşimi iletme.”(URL 5).

Anna Papathanasion

Anna Papathanasiou, Yunan-Kanadalı disiplinlerarası bir sanatçıdır. Kökleri güzel sanatlara ve müziğe uzanan sanatçı, video, performans, enstalasyon ve heykel çalışmalarıyla kendine özgü bir dil yarattığı açıktır.

Papathanasion, çalışmalarında hakim olan tema, hem kişisel düzeyde hem de sosyal etkileşim ve sosyal yapılarıdaki yeri açısından "benlik" duygusuyla bağlantıdır. Çoğunlukla cinsiyetsiz hayali kişilikler/karakterler icat ederek, sosyokültürel ve cinsel kimlik konularına ilişkin soruları gündeme getirmek amacıyla kitch ve okült sanatsal kodları kullandığından bahsetmektedir (URL 6). Kalıplaşmış liderlerin imajı/profilinin ve kitlelerden koparak toplumda iz bırakmayı başaran davranış kalıplarının araştırılması ilgisini çekmektedir. Papathanasion'un kendi retorığı ile, modern dünyanın giderek distopik siberpunk versiyonuna doğru hızla ilerlerken, hızla zemin kazanan benlik imajı ve narsisizm konusunu kapsamlı bir şekilde incelemek istediğini ve bir tür psikometrik bir ilgiyle çalışmalarını sürdürdüğünü söylemek olanaklıdır.

Görsel 8, 9, 10, 11. Papathanasiou Performansı, 2018 (URL 6).

Papathanasiou'ya göre gerçekleştirdiği performans apne egzersizi ile birlikte ekmek yapmak gibi bir dönüşümdür. Kontrol yanılması küçük bir hareketi olarak adlandırmakta, tanımlamaktadır.

Mutlu Başkaya

Başkaya'nın "Veda" isimli performans çalışmasında ise yine seramik sanatının en temel unsuru, öz maddesi olan kil kullanılmıştır. Öğrencilerinin yardımıyla şekillendirilen kil topların içine renkli sıvı çamur, astar (engop) enjekte edilerek izleyicilere dağıtılmıştır. Sanatçı katılımcılardan bu topları karşılarında duran metal örgülere atmadan önce bir dilek tutmalarını ve taşıdıkları ağır yükten kurtularak veda etmelerini istemiştir.

İlk olarak İstanbul Eczacıbaşı Sanat Atölyesi'nde gerçekleşen bu performans sonrasında Hindistan Baro'da ve Ankara'da da düzenlenmiştir. Katılımcıların eser ile etkileşime geçtiği sürece anlam bütünlüğü sağlayabileceği bu iki çalışmada da izleyici, pasif rolden çıkarak eserin bir parçası haline gelmiştir (Çınar, Güneş, 2022: 130).

Görsel 12. Başkaya'nın "Veda" isimli Performansına Hazırlık, 2019 (URL 1).

Görsel 13,14,15,16. Başkaya'nın "Veda" İsimli Performansından Görüntüler, 2019 (URL 1).

“Sanatçı, giderek daha açık bir biçimde, işinin seyircileri arasında yaratacağı ilişkiler, ya da toplumsallaşma modellerinin keşfi üzerine odaklanıyor. Bu özel üretim, sadece ideolojik ve pratik bir zemin değil, yeni formel alanlar da ortaya çıkarıyor. Söylemek istediğim, sanat yapıtının özünde bulunan bu ilişki karakterinin ötesinde, insan ilişkileri evrenindeki referans figürlerinin, artık başlı başına birer sanatsal 'form' haline gelmiş olduğu: Böylece, meeting'ler, buluşmalar, gösteriler, insanların çeşitli şekillerde iş birliği yapması, oyunlar, bayramlar, bir araya gelinen yerler, kısacası karşılaşma biçimlerinin ve ilişki keşfetme biçimlerin tümü, bugün oldukları gibi ele alınmaya elverişli estetik nesnelere temsil ediyorlar (Bourriaud, 2005: 46)”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kil, sanat dünyasında kendine özgü plastik özellikleri ile tanınır. Bu plastiklik, sanatçılara benzersiz bir ifade aracı sunar ve performans sanatlarında da büyük öneme sahiptir. Dört sanatçı örneğiyle bir çeşit örneklem grubu olarak aktarılan farklı performans çalışmalarının interaktif bir ifade aracı haline dönüşen kilin adeta bir enstrüman gibi kullanılabilirdiği görülmektedir. Hem yerli hem yabancı sanatçıların kil ile yaptığı çalışmalar benzer nitelikler taşısa da yüklenen anlamla kurulan bağ önceliklidir. Keza sanat anlam kurgusuyla ön plandadır: Düşünsel ve kavramsal atıfları bünyesinde bulunduran bir duygu alışverişini tesis eden, temsil eden bir olgudur. Yanı sıra teknik özelliklerini göz ardı etmeksizin kilin özelliklerinin iyi bilinmesi ve uygulanabilirlikteki çeşitliliği arttırmada üstün bir rol oynayabilir. Bu sanatçıların performans uygulamalarındaki örneklerle şekillenen ve bir sanatsal performansta kilin kullanılmasında, kilin teknik olarak plastik özelliklerinin sanata katkılarını, bir sanatçının performans sanatında kilden ne beklediğini ve teknikle olan ilişkilerini de göz önünde bulunduran sonuç ve öneriler sunulmaktadır.

Kilin Plastik Özelliklerinin Sanata Katkıları:

Kil, yoğrulabilirlik, şekillendirilebilirlik ve dokusal çeşitliliği ile bilinir. Bu özellikler, sanatçılar için çeşitli avantajlar sunar:

- ✓ Esneklik: Kil, sanatçıların yaratıcılıklarını sınırlamadan şekil vermesine olanak tanır. Yoğrulabilirlik sayesinde, sanatçılar karmaşık formlar oluşturabilir ve bu formları istedikleri gibi değiştirebilirler.
- ✓ Detaylar: Kil, ince detayların ifade edilmesine olanak tanır. Sanatçılar, minik oyuklar, tüyler veya derinlikler oluşturarak eserlerine hassas detaylar ekleyebilirler.
- ✓ Hızlı Değişim: Kil, anlık değişimlere izin verir. Bu, performans sanatında önemlidir çünkü sanatçılar canlı performansları sırasında eserlerini izleyicilerin gözü önünde hızla şekillendirebilirler.
- ✓ Doku ve Yüzey Çeşitliliği: Kilin farklı tipteki kil, engop ve glazelerle birleştirilmesi, sanatçılara eserlerine farklı yüzeyler, dokular, renkler eklemelerine olanak tanır. Bu, görsel çeşitlilik sağlar.

Kilin Performans Sanatlarında Beklentileri

Kir sanatçının performans sanatlarında kil kullanırken beklediği şey, kilin plastik özelliklerini en üst düzeyde kullanarak izleyicilere derin bir deneyim sunmaktır. İşte bir performans sanatçısının kilden beklediği bazı özellikler:

- ✓ Hızlı Şekillendirme Yeteneği: Performans sırasında kilin hızlı bir şekilde şekillendirilebilmesi, sanatçının izleyiciye anında etki yapabilmesini sağlar. Bu, duygusal bir ifadeyi daha canlı hale getirir.
- ✓ Dayanıklılık: Kil, performans sırasında dayanıklı olmalıdır. Sanatçı, kil eserlerini izleyici önünde yarattığında, kilin çatlamaması veya kırılmaması önemlidir.
- ✓ Görünürlük: İzleyicilerin performansı kolayca görmesi ve kilin şekillendirilmesini net bir şekilde izleyebilmesi gerekir. Bu, izleyici ile sanatçı arasında güçlü bir bağ kurar.
- ✓ Dokusal Zenginlik: Kil, izleyicilere dokusal bir deneyim sunmalıdır. İzleyicilerin kilin yüzeyini dokunma arzusu duymaları, performansın daha etkileyici olmasına katkı sağlar.

Teknik Uygulama ile Kilin İlişkisi

Kilin teknik olarak plastik özelliklerini açıklarken, bilim ve mühendislik önemli bir rol oynar. Kilin plastikliği, kilin fiziksel ve kimyasal özellikleri ile ilgilidir. Kilin plastik özelliklerini açıklamak için bazı bilimsel kavramları da sanatın ifade gücüyle birleştirilebilir, bu disiplinlerarası ilişkiyi kuran proje kültürünü geliştiren bir alan uzmanları arasındaki iş birliğinin de önünü açabilir. Bazı teknik terimlerin, bilimsel kavramların sanatla entegrasyonu olasıdır:

- ✓ Reoloji: Reoloji, materyallerin akış ve deformasyon davranışını inceleyen bilim dalıdır. Kil, reolojik özelliklere sahip bir malzemedir ve bu özellikler, kilin yoğrulabilirlik ve şekillendirilebilirlik yeteneklerini belirler.
- ✓ Termal Davranış: Kilin pişirilme süreci, kilin son dokusal özelliklerini etkiler. Bu, kilin performans sanatında nasıl kullanılacağını belirlerken termal mühendislik ilkelerine dayanır.
- ✓ Malzeme Bilimi: Kilin bileşimi, yapısal özellikleri ve kimyasal reaksiyonları, performans sanatında nasıl kullanılacağını anlamamıza yardımcı olur. Bu, kilin performans sırasında dayanıklılığını ve görünürlüğünü etkileyebilir.
- ✓ Sanat ve Teknoloji Entegrasyonu: Bilim ve mühendislik, kilin performans sanatlarında daha etkili ve çarpıcı bir şekilde kullanılmasına yardımcı olabilir. Örneğin, kilin ısıtılması veya özel olarak formüle edilmiş kil türlerinin kullanılması, sanatçılara daha fazla ifade özgürlüğü sağlayabilir.

Tüm bunların toplamında, bir malzeme olarak kilin plastik özellikleri sanata teknik ve estetik açıdan büyük katkılarda bulunur. Sanatçılar, kilin yoğrulabilirliği, şekillendirilebilirliği ve dokusal çeşitliliği sayesinde benzersiz eserler yaratabilirler. Özellikle bu bölümde aktarılan deneysel çalışma bakış açısını geliştiren bilimsel kavramlarla ilişkilendirilmesi, kilin bahse konu özelliklerini anlamamıza ve performans sanatında nasıl kullanılacağını geliştirmemize yardımcı olur. Bu nedenle, binlerce yıldır olduğu gibi süresiz olarak kilin sanatla olan ilişkisi, hem sanatsal hem de teknik bir başarı serüvenini temsil edebilir potansiyele sahiptir.

KAYNAKÇA

Bourriaud, N. 2005, İlişkisel Estetik, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Bailey, D. K. 1990, Social Entropy Theory, State University Press, New York.

Çınar, H. Güneş, Ç, P. 2022, Seramik Sanatında Katılımcı İzleyici ve Eser Çözömlmeleri, Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi.

Gündüz, M. 2006, Sosyal Yaşam Ve Entropi Yasası: Dünyanın Sonuna Mı Yaklaştık, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.

Yılmaz R. 2007, Viskoz Malzemelerin Akışı ve Modellenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

URL 1. https://www.youtube.com/watch?v=Pv9MIHS7qQo&ab_channel=HubDesign Erişim Tarihi: 20.08.2023

URL 2. <https://insapedia.com/engobe-engop-nedir/> Erişim Tarihi: 20.08.2023

URL 3. <https://www.telegraph.co.uk/news/picturegalleries/howaboutthat/3441827/Artist-goes-wild-at-the-UN.html> Erişim Tarihi: 20.08.2023

URL 4. <https://cfileonline.org/performance-paso-doble-miquel-barcelo-josef-nadj-suits-and-a-wall-of-clay-contemporary-ceramic-art-cfile/> Erişim Tarihi: 20.08.2023

URL 5. <https://www.stirworld.com/see-features-the-performative-clay-works-of-william-cobbing> Erişim Tarihi: 20.08.2023

URL 6. <https://www.annapathanasiou.com/clay.html> Erişim Tarihi: 20.08.2023